

EMPREMTES GREGUES EN LA CONTESTÀNIA IBERA

MARQ

GUIA DIDÀCTICA

Primària / Secundària

Amb motiu de l'exposició La Bellesa del Cos. Art i pensament en la Grècia antiga, el MARQ ha organitzat una mostra paral·lela que recull al voltant de 40 peces, que provenen de diferents excavacions realitzades al llarg dels anys en la nostra província amb l'objectiu de posar de manifest les influències gregues en les nostres terres (Contestània) en època ibera. D'entre totes elles hi podem destacar les dues esfinxs d'agost, trobades en aquesta població alacantina l'any 1893 i que s'exhibeixen juntes per primera vegada, ja que totes dues formen part de les col·leccions de dos museus: el Museu Arqueològic Nacional (Madrid) i el Museu del Louvre (París).

Amb aquesta mostra el MARQ vol significar l'empremta que la civilització grega, directament o a través d'intermediaris púnics, va deixar en la cultura material ibera.

La guia que tens a les teues mans pretén ser un material didàctic clar i concís per a treballar el teu recorregut per l'exposició. També, però, vol ser-te útil quan l'acabes, perquè a més conté informació que complementa l'oferida des de la sala permanent del MARQ referida a la cultura ibera. De manera que no perdes aquest quadern didàctic i gaudeix d'aquesta exposició que hem organitzat per a vosaltres.

Josep Albert Cortés i Garrido
Director Gerent del MARQ

ORIENTACIÓ DIDÀCTICA:

La informació i les activitats plantejades van dirigides tant al cicle d'Educació Primària com al de Secundària. Les activitats estan pensades perquè s'hi realitzen durant o després de la visita a l'exposició. També poden ser utilitzades com a treball de classe previ a la visita, sempre que s'utilitze el text explicatiu de la guia.

Pretenem que aquesta guia es mantinga com un quadern de treball que complemente el contingut de la Sala de cultura ibera del museu.

TEMPORALITZACIÓ:

En l'exposició temporal estimem que les activitats previstes en aquesta guia les poden desenvolupar en una hora. El temps previst per a treballar la guia en la sala permanent de la "Cultura Ibera" és aproximadament d'una hora.

OBJECTIUS:

- valorar la importància que l'empremta grega va deixar en el desenvolupament de la cultura ibera en general
- introduir-se en el tema de la colonització grega en la Península Ibèrica.
- descobrir una realitat del món iber: la seua regionalització, i introduir-se en el cas de la Contestània.
- identificar els trets particulars que defineixen els ibers de la Contestània.
- aproximar-se al món enigmàtic de l'escriptura ibera, i centrar-se en la variant grecoibera de la Contestània.
- conèixer l'origen de la moneda en les nostres terres.
- apreciar l'originalitat de l'escultura ibèrica.
- familiaritzar-se amb alguns tipus de la ceràmica grega.
- saber diferenciar les dos principals variants de ceràmica àtica (de figures negres i de figures roges), així com conèixer els seus mètodes de producció.

LA CONTESTÀNIA.

La civilització dels ibers mai no va formar una entitat política unificada sinó que es va tractar d'un conjunt de pobles amb una cultura, un art i una llengua comuna, que va viure en la vessant mediterrània de la Península Ibèrica, des d'aproximadament el segle VI a.C fins que es fusiona amb el món romà després de la seua conquesta.

Fonts escrites d'època romana indiquen que l'actual província d'Alacant formava part de la Contestània, un dels territoris que ocupaves els ibers. Els contestans eren, per tant, una de les moltes tribus en què estava dividit el món iber. Dins de la Contestània hi havia diferents ciutats importants com ara Ilici (L'Alcúdia d'Elx) o Saitabi (Xàtiva), que actuarien com a capitals d'un territori ampli, per tant, no hem de considerar la Contestània com un regne unit.

Els investigadors no poden encara determinar amb precisió els límits territorials de la Contestània, ja que les fonts clàssiques només indiquen el riu Sucro (Xúquer) com a frontera nord que la separava de la tribu dels edetans. Al sud de la Contestània sabem que vivia el poble iber dels bastetans, però sense saber tampoc quin era el límit exacte. Hui s'ha arribat a la conclusió que el territori que va des del riu Xúquer pel nord fins als rius Segura i Vinalopó al sud i a l'oest, devia ser amb seguretat el cor de la Contestània

i que els territoris més enllà d'aqueixos límits – àmplies zones d'Albacete i Múrcia – devien ser també àrees limítrofes de la tribu contestana.

Però si parlem de diferents pobles ibers i dels contestans com a un més entre ells, quins elements concrets són propis dels contestans i no d'altres tribus iberes? Sabem que hi ha, almenys, dues característiques dels contestans que les poden rastrejar en les restes materials:

-l'escriptura, que en la variant de la Contestània es coneix com a escriptura grecoibera.

-la ceràmica, que en el segle I a.C. (sota el domini romà) desenvolupà un estil personal en la decoració (estil simbòlic).

LA PRESÈNCIA GREGA EN LA CONTESTÀNIA.

Des del segle VIII a.C. la civilització grega va experimentar un fenomen d'expansió fora dels seus límits naturals per fundar noves ciutats conegut com a colonització.

Hui es considera que les causes van poder ser variades: es parla d'augment de la població de les ciutats gregues, també de raons econòmiques (recerca de recursos i de nous mercats per als seus productes), factors polítics (lluita entre fraccions rivals en l'interior de les ciutats-estat amb l'abandonament consegüent dels vençuts) i fins i tot es té en compte un altre tipus de consideracions relacionades amb la mentalitat grega de l'època (recerca de prestigi i aventura fora de les seues fronteres, a imitació dels herois dels mites grecs). Aquesta colonització va triar zones costaneres, que permetien la comunicació per mar amb les metròpolis (ciutats d'origen). Els grecs van fundar multitud de colònies en molts punts del Mediterrani i del Mar Negre, especialment la concentració major es va produir a Sicília i en el sud d'Itàlia (Grècia Magna). Moltes ciutats colonials es van convertir al seu torn en ciutats-estat independents i algunes fins i tot van fundar les seues pròpies colònies.

A Espanya les úniques ciutats gregues que coneixem són Emporion i Rhode, a Girona. No obstant això, les fonts antigues esmenten altres topònims (noms de lloc) grecs referits al territori al sud del riu Xúquer, en el que correspon hui al litoral alacantí: Hemeroskopeion (que devia situar-se en l'entorn de Dénia) i Alonis (potser a la Vila Joiosa). Però per ara l'Arqueologia no ha descobert cap d'ells. En canvi, sí que s'hi han trobat restes de ceràmica grega abundants (que va ser imitada també pels ibers) i clares influències en l'art (escultura) i en la cultura (adopció de l'alfabet grec) dels ibers contestans.

EXERCICI DE PRIMÀRIA

Si has llegit atentament el text de la guia sabràs col·locar sobre aquest mapa els pobles ibers dels EDETANS i dels BASTETANS, els quals van ser veïns dels contestans.

EXERCICI DE SECUNDÀRIA

Observa el mapa de la colonització grega en el Mediterrani i respon a aquestes dues preguntes sobre coneixements geogràfics.

1-1. Quina és l'illa mediterrània que va concentrar el nombre més gran de colònies gregues ?.

2-Sabries assenyalar cinc països actuals que en l'Antiguitat tingueren colònies gregues?

EMPREMTES GREGUES EN L'ARQUITECTURA.

Les influències gregues més destacades en el camp de l'arquitectura en la Contestània es concentren al jaciment de la Picola (Santa Pola, Alacant). La Picola és un enclavament costaner fortificat menut, de planta quasi quadrada, fundat vers l'any 450 a. C. i abandonat vers el 330 a. C. . Es considera que és un port iber, probablement dependent de la important i pròxima ciutat ibera d'Ilici (La l'Alcúdia, Elx) i la finalitat la qual era participar en el comerç grec en el Mediterrani Occidental.

El que més sorprén d'aquest jaciment és que segueix un disseny de característiques gregues:

1.El sistema defensiu (porta flanquejada per dues torres, muralla i fossat, i avantmuralla o mur de protecció avançat) té paral·lels en el món grec.

2.El traçat urbà és simètric i regular, és a dir, s'organitza entorn d'un eix central o carrer principal que naix de la porta de la muralla. Aquesta disposició lineal permet que les cases s'agrupen en illes. És un esquema que s'utilitza en la fundació de ciutats gregues.

3.En el traçat de les muralles, carrers i habitatges es va usar unitats de longitud gregues, com el peu (uns 30 cm) i la braça (6 peus).

Per tot això, encara que poblada amb tota seguretat per ibers, la Picola va ser dissenyada per gents que tenien coneixements de la forma de construir dels grecs. Potser els planificadors van ser grecs o ibers que van col·laborar estretament amb constructors hel·lens.

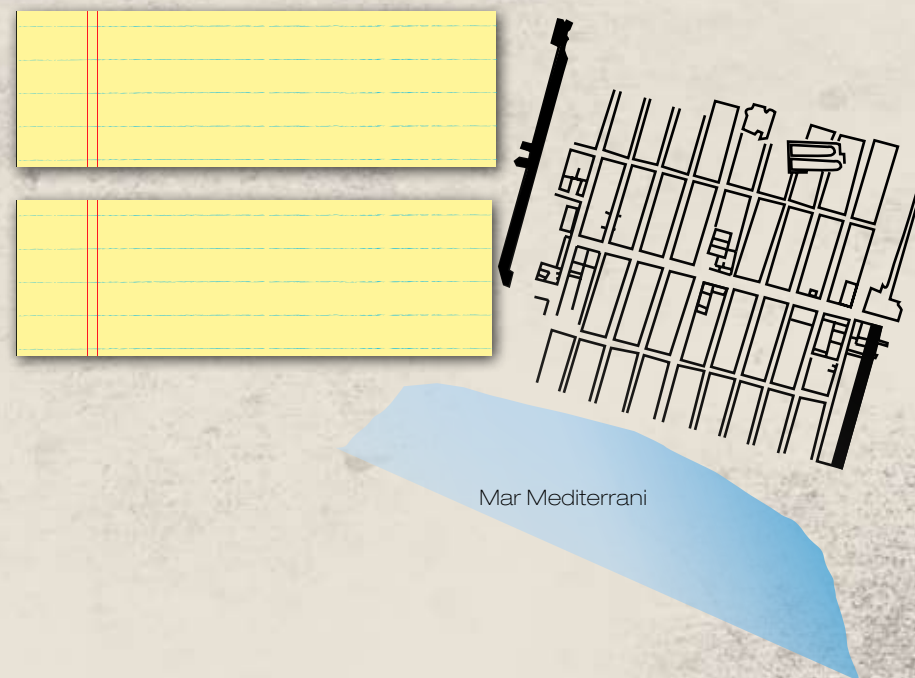
EXERCICI DE PRIMÀRIA

Mira amb atenció aquests dos plans de jaciments ibèrics. Un d'ells és el de la Picola de Santa Pola i l'altre és la Bastida de les Alcusses (Moixent, València). Sabries identificar-los?

EXERCICI DE SECUNDÀRIA

Hem triat una colònia grega d'occident perquè veges com devia ser el seu pla urbanístic. Aquesta ciutat seleccionada és l'Antiga Òlbia (França), prop de Marsella. Si recordes el que has llegit en la guia podràs assenyalar dos trets urbanístics que comparteix amb el jaciment iber de la Picola de Santa Pola.

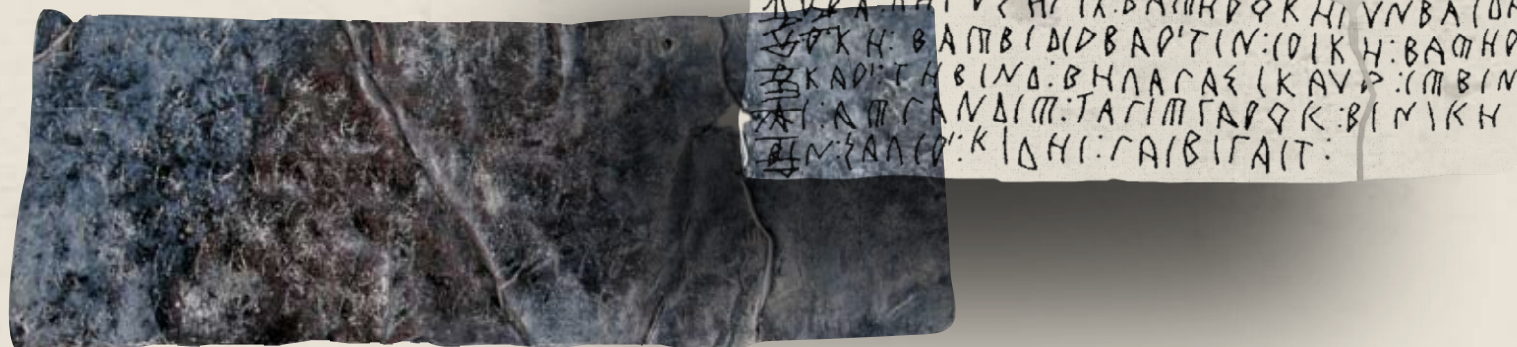

EMPREMTES GREGUES EN L'ESCRITURA.

El tret més característic de la Contestània és l'adopció de l'alfabet grec jònic per a escriure la llengua ibera. Hom la coneix com a escriptura grecoibera i és una de les tres variants d'escriptura del món iber. L'alfabet grecoiber, que es desenvolupa durant els segles IV i III a. C., apareix només en el territori de la Contestània i únicament en punts molt concrets: en la província d'Alacant s'ha trobat en els jaciments de la Serreta (Alcoi) i la Illeta dels Banyets (el Campello); i altres dos llocs en la regió de Múrcia.

Aquest alfabet s'ha documentat en forma de breus inscripcions sobre ceràmica (Illeta dels Banyets) i en forma de textos sobre làmines de plom (la Serreta), que eren documents comercials.

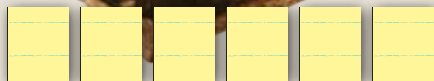
Plom I de Serreta (Alcoi-Cocentaina-Penàguila).

	Grecoiber
a	Α
e	Η
i	Ι
o	Ϝ
u	Υ
b	Β
d	Δ
g	Γ
k	Κ
l	Λ
n	Ν
r	Ϟ ϟ
s	Ξ
ts	Π
t	Τ

EXERCICI DE PRIMÀRIA

1. En aquest fragment de ceràmica un iber va escriure una paraula. Amb ajuda de la taula de transcripció, sabries transformar les lletres iberes al nostre alfabet propi?

2. Si t'ajudes de la mateixa taula de signes, converteix la frase del títol de l'exposició en escriptura grecoibera.

E L S G R E C S E N

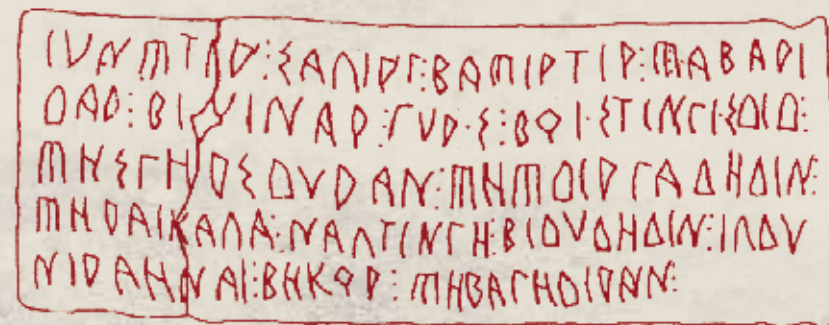
— — — — —

L A C O N T E S T À N I A

— — — — —

EXERCICI DE SECUNDÀRIA

1. Hem transcrit el terme del plom I de La Serreta següent: BE-KOR. Podries localitzar el seu lloc exacte dins de la llarga inscripció. Subratlla'l quan el trobes. Per a realitzar aquest exercici hauràs de tindre en compte la taula de l'alfabet iberojònic.

2. Si et serveixes del mateix quadre dels signes, podries transcriure a l'alfabet llatí les quatre paraules de la 4a línia del plom de la Serreta?

ΜΗΘΑΙΚΑΛΑ:ΝΑΛΤΙΝΓΗ:ΒΙΟΝΔΗΔΙΝ:ΙΛΔΝ

Ts — — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — —

EMPREMTES GREGUES EN LA MONEDA

La introducció de la moneda és una altra de les aportacions del món grec a la cultura ibera. Ja que els ibers no la coneixien perquè entre ells usaven altres mitjans d'intercanvi, les primeres monedes que arriben ací tenen valor pel seu pes en metall no com a monedes pròpiament dites. És a dir, el metall en brut de què estava formada la moneda era un mitjà de pagament en operacions comercials.

Al principi s'utilitzaven molt poc, però la seua presència va servir perquè els ibers s'acostumaren a elles com a monedes pròpiament dites. Eren normalment monedes de diferents colònies gregues, però també de l'àmbit púnic. Quan a finals del segle III a.C. els cartaginesos i els romans van lluitar per dominar aquest territori en la Segona Guerra Púnica, la circulació de la moneda es va consolidar perquè es va utilitzar per a pagar a les tropes i a través d'aquestes el seu ús es va difondre a la població. Llavors va aparèixer moneda realitzada pels mateixos contestans: va ser la ciutat de Saitabi (Xàtiva) l'única ciutat ibera de la Contestània que va encunyar moneda, en tallers semblants al que apareix en el dibuix.

"EMPREMTES GREGUES EN LA CONTESTÀNIA"

EXERCICI DE PRIMÀRIA

Observa aquestes tres monedes que et mostrem. Una d'elles és una moneda grega que va arribar a la Contestània. Quina d'elles és? Fixa't detingudament en tots els detalls, fins i tot en les inscripcions.

A

B

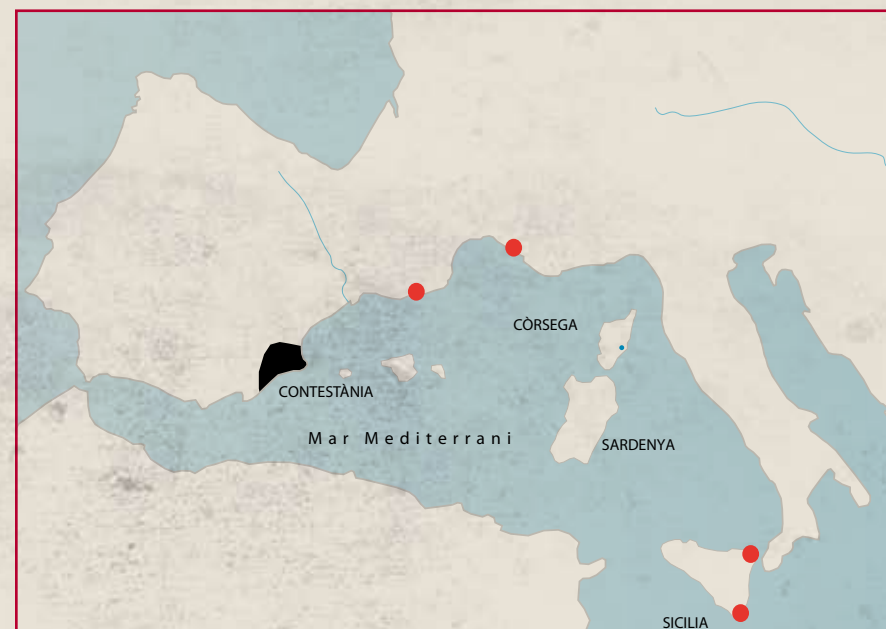

C

EXERCICI DE SECUNDÀRIA

En la Contestània s'han localitzat monedes gregues procedents de les colònies gregues següents: Emporion, Massalia, Messana, Siracusa. Situa-les al mapa. Saps quin és el nom actual d'elles?

1.	Emporion:
2.	Massalia:
3.	Messana:
4.	Siracusa:

EMPREMTES GREGUES EN L'ESCUPTURA.

L'escultura de pedra és un dels elements més característics de la Contestània. La influència grega va ser fonamental en la seua formació. Però el producte final no hem de relacionar-lo completament a l'influx grec ja que els contestans no van realitzar meres imitacions, sinó que van reinterpretar l'art grec per adaptar-lo a la seua cultura pròpia. És a dir, del repertori d'imatges gregues els ibers només van agafar el que més els va interessar i el van aplicar d'una manera original i personal a les seues necessitats pròpies. D'aquesta manera, una esfinx grega i una altra contestana no es corresponen al mateix ésser mítològic, encara que les dues s'ubiquen a les necròpolis (cementeris).

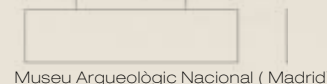
Sabem que l'escultura es va emprar fonamentalment per a un ús funerari, a manera d'**estàtues de gran mida** – que representen esfinxs (cap de dona, cos de lleó i ales d'au rapinyaire), sirenes (cap de dona i cos d'au o grifós (lleó alat amb el cap o el bec d'au) – que es col·locaven sobre monuments del tipus “pillar estela” i tenien la funció de defensar la tomba i acompanyar el difunt en el seu viatge al més enllà, com ocorria també en les necròpolis de la Grècia arcaica.

També els **motius decoratius** (motlures i palmetes) que s'aplicaven a aquells monuments funeraris eren d'inspiració grega.

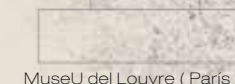
Les millors peces de l'art funerari – que es mostren en aquesta exposició – són les dos esfinxs d'Agost, una prové de Madrid (Museu Arqueològic Nacional) i l'altra de París (propietat del Museu del Louvre).

ESFINXS D'AGOST (ALACANT)

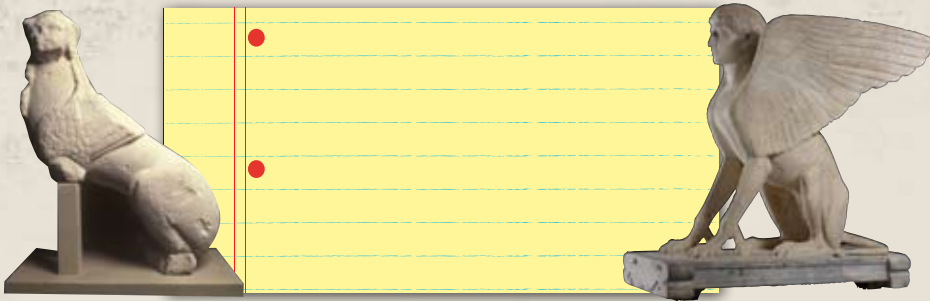
Museu Arqueològic Nacional (Madrid)

Museu del Louvre (París)

EXERCICI DE PRIMÀRIA

1. Observa aquestes dos esfinxs. Una és grega (dreta) i l'altra és ibera (esquerra) . Encara que l'esfinx ibèrica (d'agost) està incompleta i deteriorada no et serà molt difícil distingir almenys dues diferències entre elles.

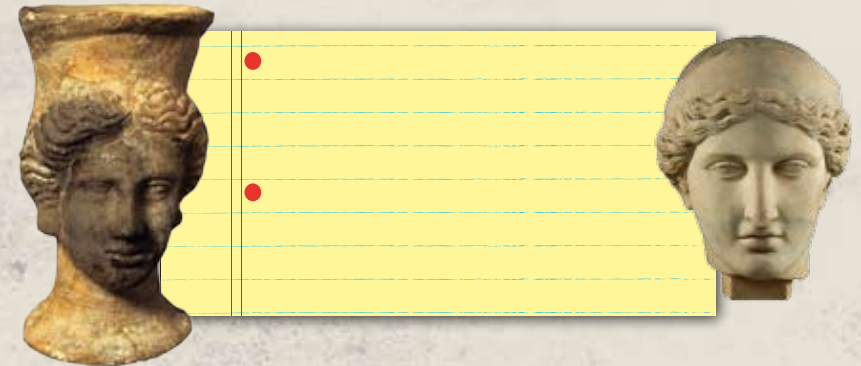

2. Uneix els termes amb la descripció apropiada i després amb la seua imatge.

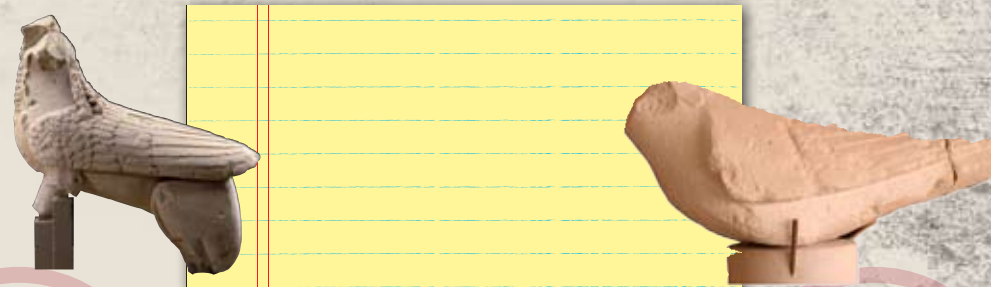
A	Element decoratiu en forma de fulla	ESFINX	☐		☐
B	Recipient per a cremar perfums	PALMETA	☐		☐
C	Animal mitològic que defensava les tombes	PEVETER	☐		☐

EXERCICI DE SECUNDÀRIA

1. T'exposem dos rostres femenins. Un pertany a una estàtua de la deessa Hera (còpia romana d'un original grec del segle V a.C.), l'altre pertany a un peveter (cremaperfums) de terracota que representa la deessa grega Demèter o la Tanit púnica, trobat en la necròpolis ibera de l'Albufereta. Encara que són peces d'usos i contextos culturals diferents, podries destacar almenys dues semblances de trets entre els dos rostres?

2. Ja hauràs vist aquestes dues peces en l'exposició. Una és l'esfinx d'Agost del Museu del Louvre i l'altra és la sirena del Monestil del Museu d'Elda. Hi ha un gran paregut entre elles, no obstant això a una d'elles es considera una esfinx i a l'altra una sirena. Per què?. Encara que estiguen molt fragmentades fixa't bé en elles.

EMPREMTES GREGUES EN LA CERÀMICA: LA IMPORTACIÓ DE VASOS GRECS.

L'empremta més estesa de la civilització grega en les nostres terres és, sens dubte, la presència de ceràmica grega. Una gran part d'ella es coneix amb el terme de "ceràmica àtica", perquè prové de la regió grega de l'Àtica, la ciutat més important de la qual és Atenes. Per tant, dir ceràmica àtica és com dir ceràmica atenesa. Però no sols arriba ceràmica àtica si no també d'altres llocs de Grècia, com per exemple de Corint.

Una part de la ceràmica grega hi arriba a través de la colònia grega d'Emporion (Empúries), però una altra gran part arriba a les nostres costes com a productes d'intercanvi portats per intermediaris púnics. Va començar a arribar a les costes de la Península Ibèrica des d'aproximadament el 750 a.C. A l'inici la ceràmica grega arribava en xicotetes quantitats, però al llarg dels segles V i IV a.C. aquestes importacions es van fer cada vegada més freqüents, perquè la demanda per part dels ibers és major i perquè és l'època de màxim esplendor econòmic d'Atenes, que és el principal centre productor.

Ja que per a un ús quotidià els ibers ja posseïen la seua ceràmica pròpia, l'adquisició de ceràmica grega estava relacionada amb la distinció social i el prestigi que proporcionava posseir un d'aquests objectes exòtics. El seu color negre brillant tan atractiu, la seua decoració acurada i potser també el seu origen llunyà convertien aquestes ceràmiques en veritables productes de luxe, que no estaven a l'abast de tothom.

MARQUES EN LA CERÀMICA

Per a les operacions comercials es realitzava un tipus de marca sobre la ceràmica. Aquestes marques, gravades o pintades en roig després de coure el vas, s'ubicaven sota el peu del recipient (en un lloc poc visible). Les realitzava el comerciant o transportista i són de naturalesa diversa:

números (que es designen normalment amb lletres de l'alfabet i indiquen la quantitat de recipients o els preus), lletres i paraules (abreviatures del nom del vas o el contingut del recipient) i signes no alfabètics (de difícil interpretació).

TIPUS DE CERÀMICA GREGA

El repertori de la ceràmica grega és molt ampli. No tots els tipus de vasos arriben a la Península Ibèrica. La ceràmica importada es tracta fonamentalment d'una vaixel·la de taula emprada per al consum d'aliments i begudes, com ara copes i craters per a barrejar vi (que també s'hi reutilitzen com a recipients funeraris i que contenen les cendres del difunt), i en menor mesura per a emmagatzemar (àmfores i flascons per a olis i ungüents).

PER A BEURE

PER A ÚS DE SERVEI DE TAULA (SERVIR I BARREJAR LÍQUIDS)

enòcoa

gerra d'una sola ansa usada per a arreplegar el vi dels craters i servir-lo

crater de calze

el crater serveix per a barrejar vi i aigua als banquets

crater de campana

crater de columnes

crater de volutes

PER A ÚS RITUAL

lècit

gerreta per a ungüents, emprada al ritual funerari

lutròfor

recipient alt per a contindre aigua, usat als ritus de purificació del matrimoni

PER A ÚS DOMÈSTIC (CONTENIDOR D'OBJECTES I LÍQUIDS PRECIOSOS)

píxide

caixa amb tapadora per a objectes de tocador i joies

asc

Recipient tancat per a contindre olis i essències valuoses

PER A EMMAGATZEMAR

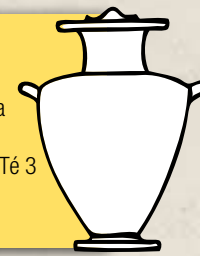
àmfora

Recipient gran amb 2 anses. El fons punxegut, usat per a transportar líquids

hídria

atuell per a contindre aigua i transportar-la des de la font. Té 3 anses.

cànter

Copa profunda amb anses verticals per a beure vi als banquets

escif

got per a beure

COM ES REALITZA LA CERÀMICA GREGA DE FIGURES

La millor ceràmica grega, i possiblement la més bella de tota l'antiguitat, és la ceràmica anomenada "de figures", amb les seues dues modalitats: els vasos de figures negres i els de figures roges, l'elaboració dels quals exposem als dibuixos. No obstant això, el tipus de ceràmica grega que predomina en la Península ibera són els vasos de vernís negre, més fàcils de realitzar perquè requereixen simplement una aplicació de vernís que cobreix completament la superfície. A aquests els solien afegir una decoració impresa o estampada amb motius de palmetes i rosetes.

Els colors bàsics de la ceràmica àtica de figures en són dos: el roig ataronjat de l'argila i el negre del vernís (el "vernís" és una mescla d'aigua i d'argila molt depurada, que enfosqueix amb la cocció). Aquests s'hi combinen per a produir els dos tipus: la ceràmica de figures negres (fons roig i figures en negre) i, invertint els colors, la de figures roges (fons negre i figures en roig). Juntament amb aquests dos colors base s'hi van usar també el blanc, roig i marró per a pintar detalls com ara els vestits, els escuts, la barba, els cabells, la sang, ... i s'hi aplicaven amb un pinzell sobre el vernís negre.

VAS DE FIGURES NEGRES

VAS DE FIGURES ROGES

I. MODELATGE

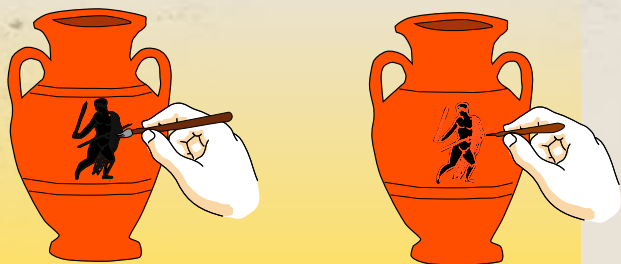
  Els vasos àtics es feien amb el torn (roda del canterer) i si les seues formes eren complexes es modelaven per parts (anses o llargs peus) i s'unien en una sola peça. Al final del modelatge s'allisava i polia la superfície i es deixava assecar a l'ombra perquè s'endurira un poc.

  1. 1. Tant en els gots de figures negres com en els de figures roges, es dibuixa amb un carbonet un esquema de l'escena sobre la superfície del vas.

II. DECORACIÓ

 2. Es pinten o omplen les figures amb vernís negre aplicat amb un pinzell. Si cal pintar algun detall en color roig o blanc es pinta a continuació sobre la capa de vernís negre.

 3. Finalment, amb una punta esmolada es feien les línies incises per marcar els detalls en l'interior de les figures.

 2. Amb un pinzell fi es pinta de vernís negre el contorn i els detalls de l'interior de les figures.

 3. Finalment, es cobreix de vernís negre el fons de l'escena. S'actua amb molta atenció perquè el vernís negre no envaïska les figures, que es mantenen sense pintura (el color roig que mostren és el de la superfície del vas).

III. COCCIÓ

  1. En una atmosfera interior amb molt d'oxigen (l'aire va entrant al forn de forma natural) el vas i tota la seua decoració (tant la part roja com la part negra), assoleixen una tonalitat rogenca per un procés químic dels components de l'argila.

  2. En un ambient amb menys oxigen perquè s'entrebanca l'entrada de l'aire al forn (atmosfera "reductora"), el vas i la seua decoració s'enfosqueixen ara per l'efecte del fum del forn.

  3. Es torna a deixar entrar aire al forn i ara els colors adopten la seua forma final: la zona roja del vas (color natural de l'argila) s'intensifica en un roig llustrós i la zona de vernís negre assoleix un color brillant i metal·litzat.

EMPREMTES GREGUES EN LA CERÀMICA: LA IMITACIÓ DE VASOS GRECS.

Atés l'impacte que la ceràmica de Grècia va produir entre els ibers, a finals del segle V a. C. els canterers contestans van començar a imitar alguns tipus de ceràmica grega de diferents usos, especialment vasos per a la preparació del vi (craters) i el seu consum (escifs i copes). Açò es produïa quan no es podien adquirir els originals i aquest fet no restava valor a la peça perquè les imitacions també van tindre el caràcter d'objectes de prestigi.

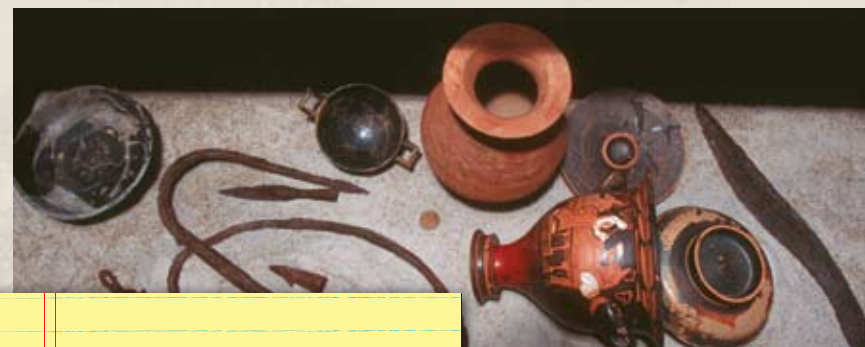

Els ceramistes ibers van imitar les formes i les proporcions dels vasos grecs (tot introduint alhora elements propis i originals), ara bé, mai, però, van copiar la decoració. Els van donar també un ús particular que no apareixia a Grècia: una funció funerària, com demostra el fet que la majoria de les restes s'han trobat a les necròpolis.

EXERCICI DE PRIMÀRIA

1. En l'interior d'aquest soterrament iber hi ha un crater grec de figures. De quin tipus es tracta, de figures negres o de figures roges

2. Aquest magnífic crater va ser trobat al Tossal de Manises (l'Albufereta d'Alacant), i s'exposa al MARQ. Completa aquestes dues qüestions, i subratlla l'opció correcta.

-la forma del recipient és d'origen: iber / grec

-la decoració del recipient és d'estil: iber / grec

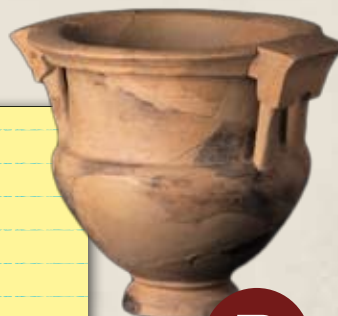
I ara contesta a aquesta pregunta: aquesta peça la va realitzar un canterer grec o un iber?

EXERCICI DE SECUNDÀRIA

1. Et mostrem 4 recipients (dues copes i dos craters) trobats en terres de la Contestània. Dues són originals gregues i la resta són imitacions iberes. Sabries diferenciar-les i dir el perquè de la teua distinció?

A

B

C

D

GREGUES :

IMITACIÓ
(IBERES):

Perquè ...

2. T'exposem dos craters grecs de la Contestània. Sabries dir de quin tipus de crater es tracta? Saps per què s'anomenen d'aquesta manera? Hi ha quatre tipus. Ajuda't de la taula per a identificar-les.

1

2

1

Crater de _____,
anomenat així perquè

2

Crater de _____,
anomenat així perquè

SOLUCIONS

Es la moneda B. En ella s'hi pot apreciar una paraula amb lletres gregues.

-EXERCICI DE PRIMÀRIA.

• EMPREMTES GREGUES EN LA MONEDA.

2. TSERAIKALA NALTINGE BIDUDEDIN ILDU

1. S'hi troba aproximadament al centre de l'última línia.

-EXERCICI DE SEGUNDÀRIA.

2) ΛΟΞ ΓΡΗΓΟΞ ΗΝ ΑΑ ΚΟΝΤΗΣΤΑΝΙΑ

1) B - A - L - K - A - R .

-EXERCICI DE PRIMÀRIA.

• EMPREMTES GREGUES EN L'ESCRITURA.

2. La població està protegida per una muralla rectangular.

-EXERCICI DE SEGUNDÀRIA.

Pila B : La Bastida de les Alcusses.
les línies de nivell del terreny).

troba en un terreny pla (l'altre jaciment està ubicat a la part alta d'un turó, com s'hi pot apreciar a
Pila A : La Pícola, perquè té un amb recinte mural·lat quadrangular, un pla urbanístic més regular i es

-EXERCICI DE PRIMÀRIA.

• EMPREMTES GREGUES EN L'ARQUITECTURA.

2) Països actuals amb colònies gregues: ESPANYA, FRANÇA, ITÀLIA, ALBÀNIA, TURQUIA, BULGÀRIA, ROMANIA, UCRAÏNA, LÍBIA.

1) L'illa mediterrània amb nombre més gran de colònies gregues és : SICÍLIA

-EXERCICI DE SEGUNDÀRIA.

EDETÀNS: a l'espai en blanc superior
BASTETÀNS: a l'espai en blanc inferior

-EXERCICI DE PRIMÀRIA.

• LA PRESENCIA GREGA EN LA CONTESTÀNIA

“EMPREMTES GREGUES EN LA CONTESTÀNIA”

-EXERCICI DE SEGUNDÀRIA.
1 - Empúries; 2 - Marsella; 3- Messina; 4 – Siracusa

• EMPREMTES GREGUES EN L'ESCLATURA.

-EXERCICI DE PRIMÀRIA.

1. Tres possibles respostes: l'estínx ibèrica té el cap
decanat (1), té tirabuxons (2), les ales estan arre-

plegadas (3).

2. A = Palmeta ; B = Peveter ; C = Estínx

2. Si et fixes en la silueta del cos, la de la sirena adopta la forma d'una au, mentre que l'estínx, a pesar
de tindre ales, el seu tors és el d'un quadrúpede (lleó).

• EMPREMTES GREGUES EN LA CERÀMICA.

-EXERCICI DE PRIMÀRIA.

1. És un cràter de figures roges.

2. La forma del recipient és d'origen: grec

La decoració del recipient és d'estil: iber

Aquesta peça la va realitzar un canterer iber.

-EXERCICI DE SEGUNDÀRIA.

1. La A i la D són recipients grecs originals, mentre que les peces B i C són imitacions iberes. La
diferència no rau en la forma (que és pràcticament semblant) sinó en la decoració dels vasos: les
imitacions estan decorades amb motius ibers i no tenen el vernís negre brillant característic.

2.

A = cràter de campana, perquè té una forma de campana invertida

B = cràter de columnes, perquè les anses adopten una forma de doble columna.

CRÈDITS:

Director Gerent Fundació C. V. MARQ :

Josep Albert Cortés i Garrido

Director Tècnic MARQ :

Manuel Olcina Doménech

Director d'Exposicions MARQ :

Jorge A. Soler Díaz

Textos Gabinet Didàctic MARQ:

Rafael G. Moya Molina

Gema Sala Pérez

Supervisió :

Manuel Olcina Doménech

Julio Ramón Sánchez

Enric Verdú Parra

Documentació i fotos:

Catàleg de l'exposició "EMPREMTES GREGUES EN LA CONTESTANIA IBERA".

© Imatges d'esfinx grec i cap de deessa Hera (P. 15) pertanyen als Fiduciaris del Museu Britànic.

Tots els drets reservats.

Traducció :

David Azorín Martínez. Departament de Formació (Diputació d'Alacant).

Disseny i maquetació:

vdhcomunicacion.com © 2009

Imprés per :

Impremta Provincial - Excm. Diputació d'Alacant

